

PRIESKUM HODNOTOVEJ ORIENTÁCIE PEDAGÓGOV

ALBERT Sándor – SZÖKÖL Štefan, SR

Resumé

Príspevok sa zaoberá hodnotovou orientáciou učiteľov základných a stredných škôl a študentov Pedagogickej fakulty Univerzity J. Selyeho. Z pedagogického prieskumu vyplýva, že učitelia preferujú školu, ktorá v prvom rade rozvíja osobnosť žiakov a ich kľúčové kompetencie.

Kľúčové slová: SWOT analýza, dotazníková metóda, vízia, poslanie, hodnotová orientácia.

THE VALUE ORIENTATION OF SLOVAKIAN TEACHERS

Abstract

This article reflects the value orientation of Slovakian teachers of primary and secondary schools. Within the frame of an appraisal we present, in what kind of school would our practicing teachers work in.

Key words: SWOT analysis, questionnaire method, vision, mission, value orientation.

1 Úvod

V príspevku sme načrtli najčastejšie kultúry riadenia tradičnej a modernej školy, navrhli sme zlepšenie daného stavu a predstavujeme výsledky prieskumu hodnotovej orientácie pedagógov.

2 Kultúra riadenia školy

Tradičné školy sú usporiadané ako **hierarchické organizácie**. Riaditeľ školy je jediným výkonným orgánom školy, preto znáša plnú, nedeliteľnú zodpovednosť za jej činnosť. Pedagógovia a zamestnanci školy sa vo všetkých záležitostiach obracajú na riaditeľa a **sú (musia byť) lojálni k riaditeľovi**.

Inou kultúrou, ktorá sa čím ďalej presadzuje v demokratickom svete je riadenie školy **na základe myšlienok**, definovaných vo vízií, v poslaní a v cieľoch. Pri takomto riadení pedagógovia a zamestnanci **sú lojálni k cieľom a myšlienkam** (nie k riaditeľovi).

Konajú a rozhodujú v súlade s cieľmi a k riaditeľovi sa obracajú iba v prípade, keď ide o nepredvídané, z hľadiska školy závažné rozhodnutie. Riaditeľ nie je zaťažený rutinnými úlohami a môže sa plne venovať strategickým otázkam.

Podľa našich skúseností väčšina škôl v SR je hierarchicky usporiadaná a prevláda v nich direktívny štýl riadenia.

Prečo tomu tak je?

Dôvodov je viac:

- nie je definovaná vízia, ani poslanie školy;
- vízia nie je rozpracovaná na ciele a konkrétne úlohy konkrétnych ľudí;
- škola má víziu, ktorá je aj rozpracovaná na ciele a konkrétne úlohy, ale pedagógovia ich nepoznajú, alebo nechápu;
- pedagógovia poznajú a chápu konkrétne úlohy, ale nedokážu sa s nimi stotožniť, nedokážu ich prijať za svoje.

Na zlepšenie daného stavu navrhujeme:

- a) **Vykonať** SWOT analýzu školy. Určiť jej **silné a slabé stránky**, t.j. zmapovať daný stav.
- b) **Zmapovať** hodnotovú orientáciu pedagógov školy.
- c) Vychádzajúc z hodnotovej orientácie pedagógov a zohľadňujúc silné stránky (hodnoty) školy **definovať** víziu a poslanie školy.
- d) Definovať dlhodobé ciele školy a určiť ich priority vychádzajúc z vízie školy. Odporúčame označiť tie ciele, ktoré chceme bezpodmienečne dosiahnuť a tie, ktoré by sme radi dosiahli. Nesmieme pritom zabudnúť, že o dlhodobých cieľoch nerozhodujú iba pedagógovia, ale musia byť vypracované kompromisom, t.j. so súhlasom najbližších partnerov školy (žiakov, rodičov, zriaďovateľa, miestnej komunity atď.).

Metódy a techniky realizácie SWOT analýzy sú známe. Na zmapovanie hodnotovej orientácie pedagógov môžeme použiť dotazníkovú metódu.

3 Prieskum hodnotovej orientácie pedagógov

Boli sme zvedaví, akým smerom sa uberajú základné a stredné školy v Slovenskej republike, resp. aký je hodnotový rebríček našich pedagógov.

Za týmto účelom sme realizovali pedagogický prieskum na vybranej vzorke učiteľov, účastníkov 1. a 2. kvalifikačnej skúšky, dopĺňujúceho pedagogického štúdia a študentov Pedagogickej fakulty Univerzity J. Selyeho. Do prieskumu bolo zapojených 972 učiteľov základných škôl, stredných škôl a študentov Pedagogickej fakulty Univerzity J. Selyeho. Dotazník obsahoval 73 položiek, ktoré boli rozdelené do nasledovných skupín:

- a) Aké výchovné funkcie má naplňovať škola?
- b) Akú rolu má zohrať škola v miestnej spoločnosti?
- c) Aké vedomosti má sprostredkovať a aké zručnosti a návyky má vypestovať škola?
- d) Akú rolu má zastávať učiteľ vo vyučovacom procese (v škole)?
- e) Akú rolu má zastávať žiak v škole?

Výsledky prieskumu (uvádzame iba položky, ktoré obsadili prvé tri miesta):

ad a) **Škola by mala naplniť nasledovné výchovné funkcie:**

1. Rozvoj osobnosti – 48%
2. Výchova k morálke (k humanizmu, demokracii) – 38%
3. Pestovanie emocionálnej inteligencie (sebavedomie, sebariadenie, sebamotivácia, empatia, angažovanosť) – 35%

Na posledných troch miestach pedagógovia uvádzali:

17. Výchova k lokálpatriotizmu – 1%
18. Výchova k úcte voči alma-mater – 0,8%
19. Výchova k zdravému sexuálnemu životu – 0,7%

ad b) Akú rolu má zohrať škola v miestnej spoločnosti?

1. Má byť organizátorom ďalšieho vzdelávania a kurzov – 51%
2. Má byť centrom kultúrneho a športového života miestnej komunity – 47%
3. Má byť aktívnym ochrancom dieťaťa a mládeže – 46%

Na posledných troch miestach pedagógovia uvádzali:

8. Má plniť aj sociálne funkcie (napr. celodenná starostlivosť o dieťa) – 8%
9. Úlohou školy je selekcia v spoločnosti – 3%
10. Má zabezpečiť aj stravovanie miestnej komunity (napr. dôchodcov) – 1,5%

ad c) Aké vedomosti má sprostredkovať a aké zručnosti a návyky má vypestovať?

1. Orientácia na kľúčové kompetencie (jazykové vedomosti, komunikačné schopnosti, počítačová gramotnosť, pružnosť atď.) – 44%
2. Naučiť žiakov učiť sa – 42%
3. Rozvoj kreativity – 38%

Na posledných troch miestach pedagógovia uvádzali:

14. Orientácia na vyrovnávanie šancí – 2%
15. Sprostredkovanie hotových informácií – 1%
16. Základná technická príprava – 0,6%

ad d) Akú rolu má zastávať učiteľ vo vyučovacom procese?

1. Správa sa ako partner žiakov – 50%
2. Vytvára problémové situácie a organizuje riešenie problémových úloh – 49%
3. Uplatňuje individuálny prístup k žiakom – 36%

Na posledných troch miestach pedagógovia uvádzali:

14. Používa NR – hodnotenie, t.j. porovnáva výkony žiakov s výkonmi iných žiakov – 1%
15. Na vyučovacích hodinách sa orientuje iba na praktické úlohy (žiaci si musia teóriu naštudovať doma) – 0,8%
16. Na vyučovacích hodinách vysvetľuje iba teóriu – 0,2%

ad e) Akú rolu má zastávať žiak vo vyučovacom procese?

1. Na vyučovacej hodine je aktívny, pýta sa, argumentuje a samostatne pracuje (rieši úlohy) – 91%
2. Aktívne sa zúčastňuje aj mimovyučovacej činnosti (šport, kultúra atď.) – 62%
3. Samostatným štúdiom si osvojuje aj rozširujúce učivo – 51%

Na posledných troch miestach pedagógovia uvádzali:

7. Naučí sa iba to, čo učiteľ učí, resp. to, čo je v učebnici – 2%

8. Sústreďuje sa iba na učenie – 1,5%

9. Pasívne prijíma hotové informácie, pričom je disciplinovaný – 0,6%

4 Záver

Po zovšeobecnení výsledkov prieskumu môžeme konštatovať, že naši pedagógovia preferujú školu, ktorá rozvíja osobnosť žiakov, vychováva k morálke a pestuje emocionálnu inteligenciu. Dobrá škola by sa podľa nich mala orientovať na kľúčové kompetencie a mala by naučiť žiakov učiť sa. Vzájomné vzťahy učiteľ – žiak by malo charakterizovať partnerstvo, pričom žiaci by mali byť na vyučovacích hodinách aktívni a samostatní.

5 Literatúra

1. ALBERT, S.: Az iskolai oktatási programról (O školských vzdelávacích programoch). Komárno: UJS, 2008. 96 str. ISBN 978-80-89234-66-0.
2. ALBERT, S.: Škola 21. storočia. Komárno: UJS, 2008. 123 str. ISBN 978-80-89234-57-8.

Lektoroval: Mária K. NÉMETH, Doc. PhD.

Kontaktná adresa:

Sándor ALBERT, Dr.h.c. doc. Ing. PhD.

Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky

Pedagogická fakulta

Univerzita J. Selyeho, Roľníckej školy 1519, 945 01 Komárno, SR, tel. +421 353 260 611,

e-mail: albert.sandor@selyeuni.sk

Štefan Szököl, Ing.

Katedra informatiky

Pedagogická fakulta

Univerzita J. Selyeho, Roľníckej školy 1519, 945 01 Komárno, SR, tel. +421 357 901 730,

e-mail: szokol.istvan@selyeuni.sk